

היליון מס' 182

כניסת שבת:
ירושלים: 18:39
ת"א: 18:55
חיפה: 18:47
באר-שבע: 18:56

יציאת שבת:
ירושלים: 19:54
ת"א: 19:57
חיפה: 19:57
באר-שבע: 19:56

יריית פתיחה / אבישי פרי

1. ייעודי ויהודי!

נראה בעינינו, שמסר מאלף חצוב כאן: חובת אהבת הרע אינה נובעת רק בשל היותו כזה, אלא בעיקר בשל העובדה שהוא נושא על דמותו את צלם האלוקים. הוי-אומר: אהבת הרע היא אהבת השם! אכן, "ואהבת לרעך - אני ה'". מכאן שהאזכור של ה' בצו הזה, אינו רק תזכורת ראויה, אלא בייחוד נימוק מהותי.

ומכאן, שהקשר חד וקולע ישנו בין ראשית הפרשה העוסקת בקדושה לסיומה העוסק בסוגיות שבין האדם לרעהו. שכן גם הללו בעלות אופי זהה. גם הם נובעות אפוא בגלל הקדושה האלוקית הנאצלת שבקרבו של היהודי. כהנים וטומאה, בגרסה אחרת.

הכאת האדם, היא חטא לאלוקים, כמו שהיא חטא לאדם. היא פגיעה חמורה בקודש. כי היהודי, קדוש הוא בשגב קדושה של מעלה.

"ונקדשתי בתוך בני ישראל", פוקדת הבורא על הברואים. במושכל ראשון, משמיע לנו על מצוות קידוש-השם. במבט מעמיק, שזור כאן גם מסר מבריק:

פותחת הפרשה באזהרה חמורה כלפי ציבור הכוהנים שלא יחללו את קדושתם בדרכים שונות, ומסיימת בפרשת "מכה נפש אדם", ויש להבין מה כלל ההקשר בין השניים?

נקדים:

שוגים הם בני אדם החושבים את הפגיעה הנפשית או הפיזית באחר כפגיעה בעלת אוריינטציה חברתית. למען האמת, מדובר בפגיעה בעלת אוריינטציה משמעותית בהרבה - אלוקית.

בספרו 'העמק דבר', מדגיש רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל תובנה זו, בהסבירו את העובדה שהתורה מבכרת להטמיע את פרשת "מכה נפש" בלב פרשת 'המגדף' המופיע בסוף הפרשה. לדבריו, אין הבדל החוצץ בין הנושאים. הפגיעה ברע, הוא מסביר, כמוה כפגיעה באלוקים, שכן בצלם אלוקים ברא את האדם.

רמז מבריק לתובנה החריפה הזו, ניתן ללמוד מן הצו האלוקי הפוקד על אהבת הרע: "ואהבת לרעך כמוך - אני ה'". הדגש המופיע עם הצו אומר דרשני; ולשם מה הוא נצרך?

השבוע בגליון:

4

שירי השואה:
תקליט נדיר וייחודי חושף את שירי המחנות

עניבות וישיבות:
המצעד ל'ישיבות הגדולות'!

3

'קדושה' בבנקאים:
לא ייאמן, אבל זה בהחלט יכול לקרות!

'לא' לאפיפיור:
האמן שביטל הופעה בוותיקן!

3

5

הגליון יוצא לאור על-ידי מכון "בלבבי" - יהדות מלב אל לב

גליון "פרשניית השבוע" - לאנשים שחושבים קצת יותר.

עורך ראשי: אבישי פרי ומשפחתו. יועץ תוכן: יצחק העברי. לקבלת הגליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא': 0504116867. לפרסומות והנצחות פנה לפל': 0527697719

1

את הגליון שלפניכם, ניתן לקבל מידי שבוע בדיוור מייל בשליחת מייל אל: abyisrael@gmail.com

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

באורח מקורי, נראה היה לפרש בדרך הבאה: נוטים המה בני-חלד לנקוט, שהקדושה שייכת להתנזרויות וסייגים מדברי-חומר המגבירים את תאוות המעיים. כמו כוהנים המצויים להסתייג מדברי תומאה הפוגמים בקדושה בה הם שרויים. נכון הוא הדבר, אך לא רק.

הקדושה יכולה לקבל ביטוי גם בין יהודי לרעהו. "בתוך בני ישראל". כי היהודי קדוש הוא, וכל פגיעה בו, פגיעה בקודש היא!

כמה מרוממת היא התחושה, כמה מרעידה היא נימי-נפש. אכן, איננו אנשי-חומר אפרוריים. בקרבנו נשמה ובאפינו צלם-אלוקים. יהודים קדושים אנחנו.

ראיתי ברחובות-קריה, אנשים פוסעים לאיטם ועוסקים בחיי-שעה, ועצוב לי. כי מפספסים המה מידי יום הייעוד הענק השמור לאנשי קודש שרוח אלוקים מרחפת עליהם. יכולים היו להעפיל מעלה מעלה ולמצות חיי-רוח נעלים, ועתה כל זה נעלמים אל הרוח העכורה של עולם החול. ועתה, מאוכזב אנוכי.

1. 'קדושה' אצל בנקאים!

ועתה, בעת כתיבת השורות, צץ במוחי רעיון נוסף שיביהק את הציטטה האחרונה:

ידוע הוא. אין כל חדש תחת השמש. ייעודו של היהודי, איננו בפרישה קיצונית כמו הבודדיסטים ההודיים. תפקידו הוא דווקא להיכנס לחיי החומר ולזלף עליהם טללי קדושה. כן, דווקא לטעום ממנעמי העולם, אבל לברך עליהם לבורא העולם. כמו חנוך בשעתו, שהיה "תופר מנעלים ואומר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

מצוות הסוכה, המופיעה בפרשה לא-הרחק ממצות קישו ה', כמשל. מצטווה האדם לגייס את מיטב משאבי החול, מוטיבים המביעים בנשמתם החצנה, כמו חפצי נוי, ודווקא אותם לתלות על קירות סוכתו. הסוכה הקטנה והמאולתרת, המבטאת את רוח העראיות ואי-ההחשבה של עולם החומר, היא שמאכלסת בצילה את האורחים הללו - הנראים הקוטביים לייעודה. אלא שלא. היא הנותנת. באה הסוכה להשמיע כי אין כאן כל תזות סותרות. עולם החול העכור כל-כך יתקדש באמצעות הקודש. לא יהא נעזב, אלא יתקבל בברכה במעונות של קדושה ויתעטף אף-הוא בקודש.

זהו "ונקדשתי - בתוך בני ישראל". הקדושה, איננה עסק לצדיקים פרושים. כלל וכלל לא. גם לבנקאים ולקופאים. אילו רק יתעלו את מחשבתם לאפיקים רוחניים. כמו אם יחשבו על צו ה' הצרוף של "ואהבת לרעך כמוך" שהם מקיימים במקצוע היומיומי השוטף שהם עושים ממילא.

בגדר מצווה הבאה בעבירה

לפי הדין, לא ניתן לצאת ידי-חובת המצווה, כאשר היא מגיעה באמצעות העבירה, כגון נטילת לולב הגזול.

ברם, נחלקו בעלי ה'תוספות' (בבא קמא סז, א) אם אחרי שכבר נקנה החפץ לגזול באמצעות ייאוש בעליו, אם ניתן לצאת אזי-חובת המצווה. ויש עלינו להבין מהי שורש מחלוקתם.

ונראה לבאר זאת בדרך הבאה: הנה, ה'תוספות' (סוכה ט, א, דיבור המתחיל 'הוא') הביאו מחלוקת הראשונים האם דין זה של 'מצווה הבאה בעבירה' הינו דין מהתורה - כאשר משמע מן הגמרא (סוכה ל, א) המקישה את פסול בעל-מום לקרבן לזה הגזול, כדעת רבינו-תם, או שמא מדובר בפסול ששורשו מדין חכמים וכי המקור התורתי אינו אלא יתד שסמכו עליו חכמינו. ונראה לבאר, שברובד עמוק יותר נשנתה כאן מחלוקת נוספת: האם דין זה 'מצווה הבאה בעבירה' הינו דין שחל על החפץ עצמו - וכמוהו כחפץ פגום, או שמא הוא דין על האדם - שלא יוכל לקיים המצווה באמצעות או חפץ.

והנה, בידוע הוא מה שכתב בספר 'נתיבות המשפט' (סימן רל"ד) שדין התורה הוא דין שחל על החפץ, שכן התורה הגדירה מהו חפץ מאוס ופגום בעיני היהודי ומהו לא. אולם דין חכמים לא יכול לכך, אלא שחכמים הרחיקו וסייגו את האדם מן החפץ, כדי שלא חלילה יגיע בעתיד לידי איסור התורה. והנה לאור-זאת השאלה האם 'מצווה הבאה בעבירה' זהו דין בחפץ או לא, תלויה האם מדובר בדין התורה או בדין חכמים, כמדובר. ונראה שבזה תלויה שאלת המצווה אחרי קניין - שאילו מדובר בדין מהתורה שחל על החפץ, שוב לא יועיל דבר קניין זה שכן החפץ בעייתו במהותו. אכן אילו הוא דין באדם, מבחינתו אחרי הקניין אין כאן כל עילה למנוע מכך.

העניבה והשיבה

ערב 'זמן קיץ' בעולם הישיבות. בתומו, יחליטו נערים ב'שיעור ג' שבישיבה הקטנה באיזו ישיבה יחפצו ללמוד בשנים הקרובות. המתח בעיצומו. 'יום הדין' קרב.

במרכז הדיונים בין בני הישיבות הצעירים, נדונה השאלה מהי 'ישיבה טובה'. חלק ינקטו ישיבה פלונית היא היוקרתית, ואחרים, לעומתם, יעלו על נס אחרת. וכאן המרוץ מתחיל.

למען האמת, אלו ואלו לא צודקים. ואסביר:

שאלת מהי 'ישיבה טובה', הינה בהחלט שאלה אינדיבידואלית בעליל. לא האחת 'טובה' עבור יעקב, ולא האחרת 'טובה' עבור בנימין. לכל אחד, הישיבה ה'טובה' עבורו. אין לו אפוא מה לחטט בצלחת של השני ולקבוע לפיה מה תהיינה הישיבה האידיאלית שתביא למיצוי כוחותיו.

משול הוא הדבר לעניבה. תחרות נערכה סביב השאלה, מי-היא העניבה הנאה ביותר? יש שהצביעו על החומה-צהובה, אחרים על האדומה-תכלכלה. אבל אלו ואלו ידם על התחתונה.

שכן, נוי העניבה תלוי בשאלה מי יעטה אותה על חולצתו. כלומר: איזה גוון-פנים יש לו לאיש.

והנמשל, מובן למדי.

נקודה טובה.

מדוע בוטלה ההופעה ב'זוטיקן'?

דוד ד'אור, הוא אמן זמר ישראלי מוכר, ולו תהודה בינלאומית.

הסיפור הבא, שהגיעו למערכת השבוע, מסופר כנראה לראשונה:

במסגרת הופעותיו ברחבי תבל, התבקש פעם לשזור בפני האפיפיור במעונו שב'זוטיקן', בליל ציון יום חגם הנוצרי. מדובר במעמד רב-תהודה המשודר בשידור-חי דרך רשתות שונות ומגוונות, לבתיים של מיליוני צופים ברחבי הגלובוס. הרזיטונג הגבוה שיש לאירוע מעין זה, הוא משאת-נפשו של כל אמן זמר, יוקרתי אפילו.

למרות הניסיון הקשה, ד'אור סירב בעיקשות. 'לא אשיר בחגאה של אנשים ששפכו את דם היהודים', הטעים.

בראוו דוד, בראוו!

הרהורים לחג העצמאות

'הלכות חג העצמאות', מועצת יש"ע מדברת ו'הלל' חריג. ערב יום העצמאות ה-66, מגיש אבישי פרי, כמה נקודות למחשבה:

1. 'הלכות חג העצמאות'

גיל סלוביק, יהודי שנון, תושב מכבים-רעות, העלה עלי-גיליון 'הלכות' ליום העצמאות. (כן, יש כאלה). בראיון שערכנו עמו בשנה שעברה, הסביר על המיזם החגיגי: "המהדורה הראשונה של 'הלכות' שפרסמנו - הייתה בגרסת ספר 'משנה ברורה'. היא הגיעה לידי עיתון הצופה ז"ל והוא פרסם אותו כמאמר סאטירה אותו ערכו חרדים...", מצטחק בפני 'פרשינות' השבוע, ההוגה והעורך שלהם. סלוביק (34), דתי-לאומי בוגר 'הסדר', מסביר שהדבר נכתב עבור פרויקט מדור יהדות באתר 'ידיעות'. לדבריו, הוא נועד "להתייחס באורח סאטירי לסוגיות אקטואליות בלשון חזלית מושאלת, כמו לדוגמה: שעת הצפירה, ואם לא צפר בשעה המיועדת, צופר בכוקר שוב בלא ברכה - זאת על משקל, להבדיל, כמובן, ספירת העומר. מדובר בסאטירה על החברה הישראלית, מתוך אהבה וגם ביקורת. החברה החילונית מגיבה מאוד בחיוב. מעניין אותה לקרוא משהו בשפה משנתית-חזלית. אנחנו עובדים על זה קשה מאוד", הוא מודה עם תום השיחה הקצרה.

2. דבר המועצה

יגאל דילמוני, סמנכ"ל מועצת יש"ע הוא יהודי חם ודובר רהוט. במהלך סיור עיתונאי שערך עבורי ביש"ע, עלתה, איך-לא, שאלת יחס החרדים למדינה, לעומת יחס הדתיים-לאומיים, שלמרות המכות שניתכו עליהם ע"י המדינה, עודם מאמינים בה. "בשלום-בית", המשיל, "עושים הכל כדי להביא השלום על מכונו ולא נמהרים לפרק את החבילה". דבריו קוממו אותי. "תגיד", שאלתי, "ואם המכות האנטי-יהודיות ניתכות שוב ושוב; האומנם גם-אז ממשיכים לחבק?!". התשובה מכאן הייתה מתפתלת למדי.

3. בין 'הלל' ל'הלל'

ראיתי מהללים ביום העצמאות, שימללו את ה'הלל' בסערות-נפש והתלהבות יוקדת. טינה אין לי עליהם. אם בעיניהם אמירת ה'הלל' מצווה היא, מוטב. אך מעיקה עליי העובדה, כי לא ראיתי על פניהם אותה סערות רגשות נלהבת באמירת ה'הלל' של חג הפסח, בת קצת יותר מ-66 שנה, אותה מיללו אך ימים אחדים לפני. משום-מה, אז על פניהם נסוכה אדישות-משהו.

לאלוקים פתרונים.

שירי השואה

אלו הם נעימות מרטיטות ששירו יהודים במחנות ובגטאות, רגע לפני עלותם על המוקד. מוזיקאים ישראלים משחזרים אותם, לראשונה, בפרויקט מרגש עד דמעות * ראיון

יש שירים שכאשר אתה מאזין להם, אתה חש שאתה שם לעומק. כזה הוא השיר הנוגה "מקדש מלך" ששורר חזן יהודי בבוכנוואלד בימות השואה. שי ריבו משחזר את השיר הזה, אבל בנימה ובנעימה אתה חש את הלב המרוסק של מלחינו, ומאיזך גם את הגעגוע שאוחז בו לגאולה וופדות. אכן, שיר של שואה.

אחכה לו שירים שעלו מאפר השואה

השיר "מקדש מלך" הינו חלק מפרויקט נדיר וייחודי עליו שוקד זה עידן, הרב תומר גרנות. הפרויקט זוכה לכינוי 'ניגונים שעלו מן האפר'. לפני ימים אחדים יצא לאור בתקליט, בו שרים, בין היתר, האמנים אודי דויד, אביתר בנאי, שי גבסו, וכאמור שי ריבו, זאת לצד אמנים נוספים. להקת 'הלב והמעין', שבניווסם של נאור כרמי וחיליק פראנק, מנצחת על התזמורת. כרמי, אף עיבד את הניגונים, בעבודה שהייתה סזיזפית למדי.

התקליט, היוצא לאור בהפקת ובחסות המרכז לחקר השואה שבמכללת ירושלים, נולד מתוך הופעות שנערכו בפני הציבור והצליחו להביא לליקוט מידע אחר מידע שעוסק בשירים שהושרו בשואה. מדובר ב"עבודה ארכיאולוגית של ממש", כלשון הרב גרנות. "זה כולל, נבירה בעיתונים והתחקות אחר מידע שעוסק בנושא. בנוסף, הקלטנו ניצולי שואה ששוררו לנו שירים ששמעו במחנות".

מחצית השירים שבתקליט הולחנו בימי המחנות. השאר הולחנו עוד טרם הימים הללו. הסיפורים שמאחורי הנעימות, יכולות, כך נראה, למלאות ספר עב-כרס. חוץ מהסיפור הפותח את הכתבה, מנגינת 'י-ה ריבון עלם', כמשל. מי שהלחין אותה הוא ר' אריה אברמזון הי"ד. היה זה עם פרוץ המלחמה, בליל השבת הראשון במחנה עבודה שבדרום צרפת, והוא גלמוד, ללא איש מבני משפחתו. ר' אריה יוצא מן הצריף אחר הקידוש, ומלבד פת הלחם העלובה, אוכל לשובע אין. "כבד ה' מגרונו", הרהר לעצמו, לא אוכל לקיים, אך 'מהנוך', כדרשת חז"ל, כן וכן. ואז פצח בשירה לבבית הומה להקב"ה: 'פרוק ית ענך מגו גלותא'. במוצ"ש הוא רשם את התווים והם נותרו לזיכרון עד".

ברי לנו שכל שיר מרטיט כשלעצמו. אך תוכל לספר לנו על שיר שאולי התחברת אליו באופן מיוחד?

"אישית, התחברתי בייחוד לשיר 'זכרנו לחיים'. המנגינה שלו עברה אליי דרך דודי, ר' ישראל אוז'ך יחי', שעברה אליו נחלה מאביו-סבי, ר' ירחמיאל אוז'ך הי"ד, מבעלי התפילה הנכבדים של חסידות גור. ר' ירחמיאל נרצח בימים הראשונים של השואה והמנגינה הושרה בגטו ע"י הדוד. לבסוף, זו עברה אליי כמתנה מהסבא.

"מבחינה מוזיקאלית", ממשיך הרב גרנות, "אצביע על המנגינה הקסומה 'ברגע קטון עזבתך וברחמים גדולים אקבצך', המבוצעת בתקליט ע"י שי גבסו. המנגינה הולחנה ע"י ר' בעריש הורוויץ הי"ד, בעל תפילה בווישווא, והיא הועברה על ידו לרבי 'אהבת ישראל מוויזניץ' עוד טרם ימי המלחמה. המנגינה הושרה על ידי הרב יהודה עמיטל זצ"ל, שהיה ניצול שואה מהונגריה, ביום ההצלה שהוא חגג מידי שנה בחנוכה".

השירים שבתקליט, כך מתברר, מגיעים ממש מאווירת ה'שטעטעל' החסידי. משכך, מוטב היה שישוררו אותם אמני זמר חסידי בהברה חסידית ולא אמני זמר ישראלי בהברה ישראלית. הלא-כן!?

"כשיצאנו לדרך הייתה התלבטות בנושא", מודה הרב גרנות. "בהחלט שהיה קל יותר לעשות זאת כך. אולם, ההחלטה האסטרטגית הייתה, שהיות והשירים הללו, מעידים על כח הנשמה של עם ישראל, כאשר אנשים שרים בחיות דווקא במחנות המוות או בגטו, מתוך צער צורב וגעגוע, הרי שכדאי שהם יהיו נכס כלל-ישראלי ולא נכס שיישאר בציבור החרדי ואולי גם הדתי-לאומי. השיר 'ברגע קטון עזבתך'", ממחיש הרב גרנות, "הושר בטקס המרכזי של יום השואה' שערכה עיריית תל אביב, החילונית, ב'מרכז ברוד". להאזין ולדמוע.